

Matista on hauskaa peuhata briard Justiinan kanssa.

USKOLLISET ystävät

Koirat ovat nastolalaisen perhekodin
rakkaita perheenjäseniä.

dyllisessä Nastolan maalaismaisemassa sijaitsevan perhekoti *Kerttulin* ovella on oudon hiljaista. Perhekodin seitsemää koiraa ei näy eikä kuulu. Hetken kuluttua paikalla viipottaa vieraita tervehtimään kuitenkin briard **Justiina**. Kohta myös bichon havannais **Victor** uskaltautuu esille. Syy hiljaisuuteenkin selviää: perhekodin muut koirat ovat lomareissulla.

Koirat ovat kuuluneet Kerttulin arkeen jo seitsemän vuoden ajan. Ne eivät ole vain rakkaita perheenjäseniä, vaan niillä on myös tärkeä tehtävä kasvatuksen apulaisina. Koirat tuovat lasten elämään heidän tarvitsemaansa säännöllisyyttä, kertoo perhekodin ohjaaja **Terhi Leinonen**.

Lapset saavat halutessaan oman hoitokoiran, josta he ovat vastuussa. Ennen kouluunlähtöä koira tulee ruokkia ja käyttää ulkona. Samoin toimitaan iltpäivällä ja iltaisin.

– Lapset huolehtivat myös turkin hoidosta ja esimerkiksi kynsien leikkuusta. Tätä kautta he oppivat vastuunottamista, vaikka viime kädessä vastuu koirista on tietysti meillä aikuisilla, Leinonen kertoo.

Koirien kautta lasten sosiaalinen verkosto kasvaa. He osallistuvat koirien kanssa niin koirayhdistysten tapahtumiin kuin koiranäyttelyihin.

– Lapsille on todella tärkeää päästä mukaan ”koira-porukoihin”. Lasten ansiosta meillä on täällä kolme Suomen muotovaliota, yksi Euroopan voittaja ja kansainvälinen muotovalio.

Koirien avulla on helppo käsitellä myös tunteita. Lapset voivat löytää niiden avulla sanoja sisimmässä jylläville tuntemuksilleen. Koirilta lapset saavat myös varauksetonta hyväksyntää.

– Koirat eivät arvioi ihmisen menneisyyttä tai mitään muitakaan ulkoisia tekijöitä. Luulen, että se on koirien terapeutisuuden tärkeimpiä syitä, Leinonen pohtii.

Koira ei ole koskaan syyttää suotta vihainen, eikä se juorua sille kerrottuja salaisuuksia. Kerttulissa neljä vuotta asunut **Mika** kertoo omalle hoitokoiralleen, coton de tular **Förstille** asioita, joita muut eivät saa tietää.

– Juttelen Förstille aina välillä. Se kuuntelee, on iloinen ja sillä on aina aikaa minulle.

Försti auttaa myös pahan päivän osuessa kohdalle.

– Jos tuntuu vaikealta, niin helpottaa kun Försti on lähellä. Se myös huomaa jos olen suuttunut. Silloin se tulee syliin, saattaa nuolaista naamasta ja yrittää olla mahdollisimman söpön näköinen. Ei sen jälkeen enää voi olla pahalla tuulella! Mika vakuuttaa.

Vaikka yhdeksänvuotiaalla **Tecalla** ei olekaan omaa hoitokoiraa, ovat koirat myös hänelle tärkeitä.

– Koirat on meidän kaikkien ystäviä.

Koirat saavat nukkua lasten huoneissa. Illalla sänkyihin kömpiikin lasten lisäksi lauma karvaisia ystäviä.

– Uni tulee paremmin, kun voi halata koiraa. Ja tuntuu turvalliselta kun koira nukkuu jalkopäässä, kertoo Teea.

Teean veli **Mattikaan** ei ole omaa hoitokoiraa halunnut.

– Aika ei riitä, ylä-astetta käyvä Matti kertoo.

ELÄIMET HOITAJINA

Psykososiaalisessa kuntoutuksessa eläinten käyttö on Suomessa ollut vähäistä, mutta nyt muualla maailmassa jo vakiintunut eläinavusteinen terapia on rantautumassa Suomeen. Se määritellään terveydenhuollon- tai sosiaalialan ammattihenkilön antamaksi hoidoksi, jonka olennainen osa on ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus.

– Toiminta voi olla yksilö- tai ryhmämuotoista. Se on suunniteltu edistämään yksilön fyysistä, sosiaalista ja esimerkiksi emotionaalista toimintaa, selvittää psykologi **Hanna Viinamäki**.

Viinamäen mukaan eläinavusteinen hoito sopii erityisesti lapsille.

– Lemmikkieläinten merkitys korostuu lapsilla. Niiden kautta lapsille voidaan opettaa empatiaa, inhimillisyyttä ja huolenpitoa. On myös huomattu, että lemmikkieläimen mukaan ottaminen terapiatilanteeseen saa lapset osallistumaan halukkaammin terapiaprosessiin. Tämä nopeuttaa lapsen ja terapeutin välisen suhteen kehittymistä.

Eriyksen tärkeää tämä on erityislapsille, joilla on vaikeuksia sosiaalisten sitiden muodostamisessa.

– Eläimet voivat osaltaan lisätä yhteyttä lasten sosiaaliseen ympäristöön. Yhteys eläimiin tukee myös lasten turvallisuuden tunnetta.

Hyviä tuloksia eläinten kanssa työskentelystä on saatu autististen ja esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien lasten osalta. Eläimet tarjoavat autistisesti käyttäytyville lapsille sellaista toveruutta ja tunnepitoisuutta sisältävää kiintymystä, johon heillä muuten on vähemmän mahdollisuuksia. Lasten on myös helpompi tulkita eläinten kuin ihmisten tunteita ja ajatuksia, sillä eläin välittää käytöksellään teeskentelemätöntä tietoa mieleniloistaan.

– Kontakti eläimiin saattaa siten auttaa lapsia ymmärtämään paremmin itseään ja toisia ihmisiä.

– Eläimet voivat toimia tehokkaina ärsykeinä huomion herättämisessä ja ylläpitämisessä, muistikuvien koodaamisessa sekä ajatusten kielellisessä järjestämisessä.

Kotonakin lemmikki hoitaa. Lapset saavat lemmikkiinsä luoman tunnesiteen välityksellä emotionaalista tukea ja sitä kautta kehityksellistä hyötyä.

– Lemmikkejä voi käyttää myös perheenjäsenten välisen vuorovaikutuksen parantamiseksi kodeissa, joiden emotionaalisisessa ilmapiirissä on ongelmia, Viinamäki kertoo.

► **Aubrey Fine: Handbook on Animal-Assisted Therapy. Acedemic Press 2000.**
Susan McElroy: Eläimet opettajina ja parantajina: tositarinoita ja pohdintoja. Karisto 1997.

Hanna Viinamäki: Lemmikkieläinten merkitys autistisesti käyttäytyville lapsille. Pro gradu-tutkimus, Tampereen Yliopisto 2005.

Niina Katainen ja Riina Voutilainen: Koiruuksia, koirat kasvatuksen tukena lastensuojeluyksiköissä. Opinnäytetyö HUMAK Tornio 2006.

Mutta koirien hoitoon Matti osallistuu välillä.

– Ja tietysti leikin niiden kanssa. Välillä on hyvä päästellä höyryjä ulos ja riehua ulkona koirien kanssa.

Lapset ovatkin opettaneet koirille erilaisia temppuja: käskystä koirat esimerkiksi tanssivat ja pyörivät. Yksinäisyttäkin ne helpottavat. Jos Mikan kaverit sattuvat olemaan muualla, olo ei tunnu yksinäiseltä kun tietää, että Försti välittää. Se on Mikalle niin tärkeä, että hän halusi ottaa sen mukaan, kun lähti syksyllä opiskelemaan Lahteen ja asumaan itsenäistymisasuntoon.

– Minulle muistutettiin, että sitten en voi niin vapaasti jäädä kavereiden kanssa pyörimään iltaisin ulos, mutta halusin silti ehdottomasti ottaa Förstin mukaan.

Nyt Mikan arki sujuukin Förstin aikataulujen mukaan. Mutta se ei Mikaa haittaa – päinvastoin. >

Lapsiin saa helposti yhteyden koirien avulla.

< – En osaisi edes kuvitella elämää ilman Förstia.

Koirat helpottavat kasvatuustyötä jo pelkällä olemassaolollaan. Kerttulin toisen ohjaajan **Niina Kataisen** mukaan koirat ovat tärkeä yhdistävä tekijä työntekijöiden ja lasten välillä. Lapsiin saa helpommin yhteyden kun koirat toimivat ”välikkappaleina”.

– Koirien kanssa riittää puuhaa ja yhdessä voimme nauraa niiden hölmöilyille.

Kataisen mukaan omakin stressi helpottuu kun koiria on ympärillä.

– Aina voi myös töiden lomassa pitää pienen tauon ja lähteä koiran kanssa lenkille.

Lisätyötä koirat tietysti työntekijöille teettävät, mutta Leinonen ja Katainen vakuuttavat yhdestä suusta, että työ on sen arvoista. Työntekijöiden täytyy perehtyä myös eläinten ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Kerttulissa aihetta on opiskeltu erityisesti ulkomaisen kirjallisuuden avulla.

Koirilta myös vaaditaan: niiden tulee olla kärsivällisiä, avoimia ja rauhallisia yksilöitä.

– Ja pieni koko on tietysti eduksi. Mutta mitään muita erityisvaatimuksia koirille ei ole, Leinonen tähdentää.

Vaikka Teea tykkää hoitaa bichon havanais-rotuista Viktoria, on hänen lempirotonsa terrierit.

TALLIYHTEISÖ KASVATTAA

Suomen Ratsastajainliiton, Suomen Hippoksen, Ypäjän Hevosopiston ja Lastensuojelun Keskusliiton yhteisessä hankkeessa on Kuopion ja Turun Yliopistojen kanssa viime vuosina koulutettu kymmeniä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammattilaisia. Ympäri Suomea levinneen toiminnan tavoite on tarjota lapsille ja nuorille ympäristö, jossa positiivinen sosiaalinen kasvu on mahdollista. Suomen Ratsastuspedagogien puheenjohtaja **Nina Hyvätti** kertoo talliyhteisön olevan luonnollinen tämäntyyppinen ympäristö.

– Elämyksellisyys kasvatuksen välineenä on tärkeä osa toimintaa. Hevosten kanssa toimiessa voi oppia vastuullisuutta, lujuttua ja esimerkiksi itsensä voittamista.

Yhteisöllisyys on yksi tärkeimmistä toiminnan perusteista.

– Se onnistuu helposti talleilla, missä kaikkien yhteinen tavoite on hevosen hyvinvointi. Sitä kautta lapset tuntevat kuuluvansa porukkaan.

Toiminnassa ei olekaan kyse terapiasta.

– Pyrimme luomaan olosuhteet, joissa lapsi tai nuori voi kunnouttaa itse itsensä. Esimerkiksi syrjään vetäytyvälle nuorelle hevonen voi olla henkireikä, jonka avulla oppii kommunikoidaan. Opittuja taitoja voi sitten harjoitella muiden tallilla kävijöiden kanssa, Hyvätti selventää.

Myös tunnesuhde eläimeen voi olla erittäin tärkeä korjaava kokemus ihmissuhteissa haavoittuneelle lapselle.

Toiminta sopii Hyvätin mukaan ihan kaikenlaisille nuorille. Erityisen hyviä kokemuksia toiminnasta on saatu lastensuojelun avoimuuden tukitoimena.

► www.hevostoiminta.net, www.hhry.net

MIKÄ KELLEKIN?

Psykologi **Hanna Viinamäen** mukaan lemmikki- ja terapiaeläimen valintaan ja syntyvään vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavat ihmisten kokemukset erilaisista eläimistä sekä molempien osapuolten persoonallisuus.

► Koirat ovat huomaavaisia ystäviä ja niillä on merkittävä sosialisointivaikutus ihmisiin.

► Kissat sopivat koiria itsenäisempinä ihmisille, jotka kaipaavat levollista vuorovaikutusta.

► Myös linnut ja pienet nisäkkäät tarjoavat ihmisille sopivaa toveruutta.

► Akvaariokalojen uskotaan vaikuttavan ihmisiin rauhoittavasti.

► Hevoset ovat yhteistyöhaluisia ja sosiaalisia olentoja, joiden kanssa tapahtuva toiminta tarjoaa sekä tunne-elämää että kommunikaatiokykyä kehittäviä vuorovaikutustilanteita. ♦